

Heemkundekring "Sint Achten op Boeckel"

In gesprek met monseigneur van Velthoven

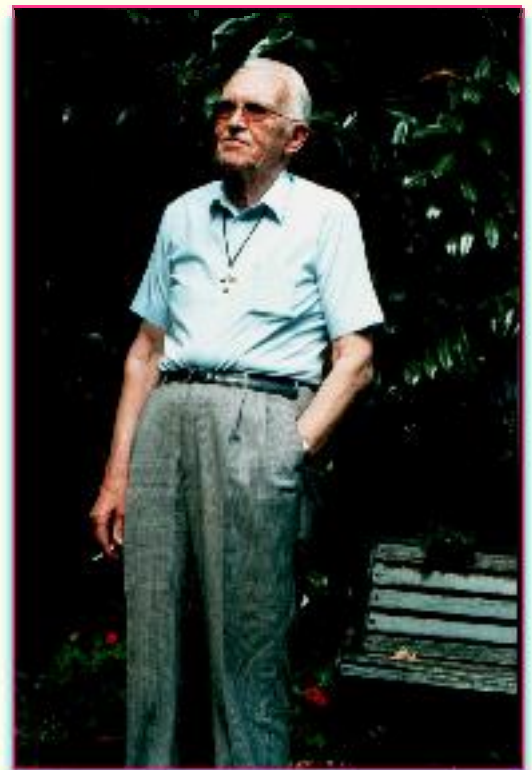
Bart en Martien van de Ven .

(Publicatie "De Wanmeule" nr. 30: december 2005)

Het was op een zonovergoten, weliswaar frisse namiddag in de maand oktober, dat we op bezoek gingen bij de pastoor van Venhorst, monseigneur van Velthoven. We werden genood in het prieel achter de pastorie, gezellig zittend bij een knapperende houtkachel, uitkijkend op een ietwat verwilderde tuin. De koffie was al gezet en heerlijke koeken van de Troefmarkt lagen al voor ons klaar. We hadden ons op z'n paasbest gekleed, je gaat tenslotte niet iedere dag bij een echte monseigneur op bezoek. Waarom die titel??

Omdat hij als jarenlange voorzitter van de Nationale Bedevaart naar Lourdes en daarvoor al voorzitter van de militaire bedevaart is geweest, heeft hij die titel verdiend en ook gekregen. Voor al deze verdiensten is hij benoemd tot Erekapelaan van zijne Heiligheid de Paus en als Erekapelaan van de Basiliek van O.L.V. van Lourdes. Daarom kreeg hij de titel van monseigneur, die hij met ere draagt en daarvan soms uiting geeft door het dragen van bij de titel passende kledij.

We hadden de hoogerwaarde van te voren gevraagd om zijn levensverhaal te vertellen en of we daarvan iets op papier mochten zetten. Dat mocht en een pracht levensverhaal werd het, verteld in een boeiende trant en in chronologische volgorde. Zijn gezondheid laat hem wel eens ietwat in de steek, maar zijn geheugen en spraakvermogen zijn zeker nog in opperste conditie. Wij zullen proberen om deze stortvloed van woorden in een ruim twee uur durend gesprek hier exact weer te geven, ofschoon wij er ons van bewust zijn dat dit eigenlijk onbegonnen werk zal zijn. Beter was het dat Monseigneur zelf een boek zou schrijven over zijn avontuurlijk, bewogen en zeer kleurrijk leven.

Uit Den Bosch.

Petrus Godefridus Johannes Maria van Velthoven werd op 23 oktober 1926 in 's-Hertogenbosch geboren. Vader was leraar wis- en natuurkunde aan het lyceum in die stad en het gezin telde in totaal 5 kinderen, vier jongens en een meisje. De lagere school werd ook in den Bosch doorlopen en daarna wilde hij graag naar het seminarie, want hij had een duidelijke roeping om priester te worden. Vader van Velthoven vond dit niet zo'n goed idee; eerst ook maar eens aan de b-vakken ruiken welke vader zelf doceerde, welke vakken op een seminarie al helemaal niet gegeven werden. Zo kwam hij op het Sint Janslyceum in Den Bosch terecht waar hij het gymnasium volgde. Bij de bevrijding van Den Bosch in oktober 1944 zat hij in de examen klas en zoals ook wij toen geen school hadden, omdat het of te gevaarlijk of dat de schoolgebouwen gevorderd waren door de geallieerden, zo verging het ook de leerlingen van het gymnasium. Zo goed en zo kwaad het toen ging werd er les gegeven, maar regelmaat en structuur in studeren was ver zoek, het werd een zeer rommelig jaar. De jonge heer van Velthoven had geluk, want er kwam een generaal pardon en als grote uitzondering in de geschiedenis van het onderwijs, kregen alle examenkandidaten zonder examen te doen toch hun felbegeerde diploma. Maar wat nu?? De roeping tot priester was iets geluwd in al die jaren, waarbij ook nog kwam dat door al die oorlogshandelingen en de naweën daarvan de priesteropleidingen ook zo goed als stil lagen. Daarom zocht hij

noodgedwongen voorlopig iets anders. De geallieerde soldaten hadden heerlijke sigaretten, chocola en lekker eten, dus het soldatenleven trok hem wel. Hij melde zich in april 1945 aan als O.V.W.-er, voluit oorlogsvrijwilliger.

Soldaat

Als rekrut werd hij ondergebracht in een winkel van Van Hout-Vervegaart voor de eerste militaire opleiding. Kort daarop werd hij via Oostende naar Engeland verscheept, waar hij in de plaats Wolverhampton nabij Birmingham werd gelegerd. Daar leerde hij het marcheren, het rechts richten en het onderscheid tussen een korporaal en generaal. Omdat het vroegere Nederlands Indië nog steeds in handen van de Jappen was, kwam men voor de bevrijding daarvan soldaten te kort en zo tekende soldaat van Velthoven voor het Koninklijk Nederlands Indisch Leger, kortweg gezegd het K.N.I.L. Na 6 weken opleiding werd wederom ingescheept maar nu ging het via de Middellandse Zee, het Suezkanaal en Rode Zee in de richting verre Zuiden en wel naar Australië. Toen ze in de Indische Oceaan waren aangekomen, moest het schip volledig verduisterd worden, daar de Jappen nog steeds over een luchtmacht en vloot beschikten die nergens voor terugdeinsden.

Heelhuids kwamen zij na weken aan de Westkust van Australië aan en wel in de haven van Perth. Omdat ze de eerste vrije Europeanen waren die van het oude continent helemaal en heelhuids in Oceanië waren aangekomen, werd ter ere van hen een grote parade gehouden met alles er op en er aan. Na enkele dagen of weken werd vanaf Perth gevaren naar Sydney, waar ze een tijdje bleven en waar gastgezinnen zich over hen ontfermden, als ze vrij van dienst waren. Per trein ging het later naar Melbourne en vandaar naar een klein plaatsje met de mooie naam Casino in het district New South Wales. Na vele militaire oefeningen weer terug naar Melbourne voor de opleiding tot marconist, totdat de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki het einde inluiden van de oorlog met Japan. Deze verschrikkelijk bommen deden Japan eindelijk besluiten de wapenstilstand te ondertekenen en ter gelegenheid van het beëindigen van de oorlog was er ook nu weer een parade van hier tot ginder om dit heugelijk feit luister bij te zetten.

Gevangenkamp

De intussen tot sergeant bevorderde van Velthoven had getekend *"tot het einde van de oorlog plus nog een halfjaar"*; dat liep nu dus ten einde. Vlug terug naar Holland zou men zeggen, maar nee toch nog niet meteen.

Bijtekenen werd gevraagd en wel voor vijf jaar, want er moest een luchtmacht worden opgebouwd, bedoeld voor Nederlands Indië. Nee, zei ons sergeantje, ik teken niet, ik wil terug naar het Brabantse. Voor straf werd zijn opleiding afgebroken en kon hij wederom naar Casino, waar intussen een interneringskamp was ingericht voor uit Indonesië afkomstige Soekarno-aanhangers. Dat was geen fijne tijd daar in dat barre oord. Hij werd ingedeeld bij de bewaking van deze krijgsgevangenen die ondergebracht waren in barakken en tenten, geplaatst op een groot terrein, het geheel goed afgemaakt met prikkeldraad en wachttorens. Uit verveling haalden ze wel eens een grapje uit door te schieten als vele gevangenen op de toiletten zaten, die dan van schrik met de broek op de schoenen of een on-ingepakt zaakje, zo vlug het maar kon veiliger oorden opzochten. Als dan de leiding was gewekt en de wacht in het geweer was geroepen, werd als smoes gezegd dat een gevangene wilde ontsnappen. Welke dan?? Een geelbruine met sluikehaar, wetende dat ze dat allemaal hadden. Ook spraken ze uit verveling eens af, dat de bewaking aan ene zijde zou schieten en als dan iedereen kwam kijken wat er loos was zou aan de andere kant door de bewakers vanaf de torens worden geknald dat het een lust was. De wacht en officieren liepen buiten adem van de ene naar de andere kant van het kamp om te zien door wie ze werden aangevallen en de schutters die deze grap hadden verzonnen maar lachen. Meteen stalen gezien; beriepen ze zich op schimmen die ze echt en wis en waarachtig gezien zouden hebben, Nog even heeft sergeant van Velthoven aan de telefooncentrale gezeten en dat was een luizenleventje, met één dag op en drie dagen af. Maar het liefst en zo vlug mogelijk wilde hij naar Nederland terug, maar hoe?

Gelukkig had hij een oom die in de Tweede Kamer zat en waaraan vader het verhaal van zijn zoon vertelde. Wat kruiwagens al niet kunnen doen in de maatschappij is onvoorstelbaar. Hij mocht kort daarop naar Nederland en zo zie je maar weer dat kruiwagens, liefst met luchtbanden, onontbeerlijk zijn in een mensenleven. Vanaf Brisbane ging het met de boot naar Celebes, waar hij drie dagen verbleef, dan weer een stuk terug naar Batavia, het huidige Djakarta, waar drie weken halt werd gehouden en toen naar Nederland. Je ziet, dat ook toen het leger al de stelling hanteerde van: "hoe iets heel moeilijk te doen als het makkelijk kan". In Nederland aangekomen werd hij na drie weken eervol uit militaire dienst ontslagen.

De Kapelaan

Nog steeds had hij roeping voor het priesterschap en meldde zich in uniform bij het klein seminarie in St. Michielsgestel. Hij was er niet erg welkom, want wat moest men toch aan met een militair en nog een met een koloniaal verleden! Maar het kwam echter allemaal goed, want aangezien hij het gymnasium al had gevolgd werd hij na een paar maanden al naar het groot seminarie in Haaren gestuurd. In 1953 werd de seminarist door Bisschop Mutsaerts tot priester gewijd, waarna hij van een korte vakantie kon genieten. Er kwam snel een brief met de aanstelling tot kapelaan in Raamsdonksveer. Dat hij op het groot seminarie niet altijd in het gareel liep en wel eens in was voor een geintje, was reeds bij zijn nieuwe baas, de pastoor van Raamsdonksveer doorgedrongen.

Toen het verse kapelaantje zich op de pastorie aanmeldde, was het eerste wat de pastoor zei "Het kan niet anders, daarom ben je welkom". Hoe het ook zij, die twee konden het samen goed vinden en tot op de dag van vandaag zegt de vroegere kapelaan nog, dat die pastoor echt uit het goede hout was gesneden. Als voorbeeld gaf hij het volgende relaas. Als kapelaan kreeg je maar bar weinig geld, genoeg voor het hoognodige maar zeker niet genoeg om een korte vakantie te houden. Maar de meelevende pastoor liet hem dan eens een schip inzegenen, in een nieuwe huis de intronisatie van het H. Hart verrichten, of hij mocht op huisbezoek bij steenrijke mensen. Al deze bezigheden hadden er toe geleid dat hij een paar honderd gulden had kunnen sparen en dus even van een welverdiende rust kon gaan genieten. Van de pastoor kreeg hij ook nog een flink zakcentje mee, dus over die pastoor niks dan goeds.

Na 4 jaar als kapelaan gefungeerd te hebben, werden de grenzen van enkele bisdommen gewijzigd en zo kon het gebeuren dat zijn standplaats in het Bossche Bisdom werd overgeheveld naar het Bisdom Breda, dit erg tegen de zin van velen, maar zeker van kapelaan van Velthoven. Wel kreeg hij van de Bisschop van Breda de verzekering dat hij in Raamsdonksveer mocht blijven, maar deze belofte werd niet gestand gedaan want na drie maanden werd hij benoemd tot kapelaan in Breda. Dit was balen, maar je had maar te gehoorzamen. De kapelaans uit de buurt brachten hem weg en dachten bij de nieuwe standplaats wel met open armen verwelkomd te worden, maar niets was minder waar. De Bredase pastoor was niet scheutig, ofschoon er voor ieder toch met moeite een heel klein glaasje wijn af kon. In het Brabantse Bisdom was men anders gewend. Een geluk bij een ongeluk was, dat Breda een echte garnizoensstad was en de kapelaan een onderofficiersopleiding had doorlopen. Zo kon het gebeuren dat hij na enige tijd regelmatig gevraagd werd om als reserve-aalmoezenier in te vallen, tot op een gegeven moment de hoofdaalmoezenier hem vroeg of hij misschien een vaste aanstelling zou ambiëren. "Nee", zei zijn pastoor, "die vlieger gaat niet op".

Aalmoezenier.

Maar na vier jaar in Breda gewerkt te hebben, kreeg hij toch zijn geliefde aanstelling en werd de naam van kapelaan ingewisseld voor aalmoezenier bij de luchtmacht. De luchtmachtkaderschool in Schaarsbergen met de vliegbasis Deelen werd in 1961 zijn eerste werkterrein; in 1963 werd dat de vliegbasis Soesterberg en een half jaar later zat hij bij de eerste groep geleide wapens in het Duitse Handorf. Dit was een verademing, want hier was het niet alleen een mannenwereld, maar deze militairen hadden veelal ook hun gezinnen in de buurt wonen. Dus kwam hij weer toe aan dopen, eerste communie, trouwen en godsdienstles geven aan kinderen op de basis- en middelbare school. Ook met de dominee kon hij het goed vinden, wat leidde tot een zekere oecumene, wat weer resulteerde in een innige samenwerking, tot samen koffie drinken toe na elke dienst.

Daar in het Duitse Handorf moest veel gereisd worden, omdat er vele kleine en grotere legerplaatsen waren en de Nederlandse gezinnen nog al verspreid woonden. Niet overal was een kerk beschikbaar of voor een handje gelovigen veel te groot. Als hij in Borgholzhausen moest zijn om daar eucharistie te vieren, mocht hij dat in de slotkapel van een heus kasteel met een echte Gravin. Hij kon het bij de "gnädige Frau Gräfin" goed vinden en zij was gelukkig met de intussen tot Majoor bevorderde Kapitein.

Hij werd daar met de nodige egards ontvangen en dat was wederzijds. Het kwam zo ver dat de "Aal" een vleugel van het kasteel ging bewonen, dit om de reistijd te bekorten, omdat de plaats meer centraal lag in het te bestrijken zielzorggebied. De Gravin was zeer sociaal, had in totaal 9 pleegkinderen opgevoed en op hun plaats in de maatschappij gebracht, was goed voor haar pachtboeren die haar op handen droegen. Als in de families der pachters iemand ziek was, toog zij daar naar toe met de nodige versterkende middelen.

Monseigneur van Velthoven kon het zeer goed met haar vinden en door zijn in de opvoeding meegekregen omgangsvormen voelde hij zich goed thuis in deze kringen van: "Küssen Sie nur meine Hand" - en bewoog zich zeer gemakkelijk tussen de hoge landadel. Vele bekende adellijke personen kwamen in het kasteel op bezoek en samen met de Gravin heeft hij vele tegenbezoeken gebracht en is daardoor in veel kastelen geweest; het een nog mooier dan het andere. Toen er een stel kinderen van Nederlandse militairen gevormd moesten worden, vroeg onze aalmoezenier aan Kardinaal Alfrink, waar hij goed mee bevriend was, of die deze taak voor zijn rekening zou willen nemen. Tot ieders verbazing stemde hij daarmee in en zo kon het gebeuren dat tot grote vreugde van de Gravin, zijne eminentie bij haar op bezoek kwam, sterker nog, ook hij kreeg een vleugel van het kasteel tot zijner beschikking. Natuurlijk moest er een gala diner worden "eingericht", want dat was het minste dat de goed katholieke gravin de Kardinaal kon aanbieden. Koken was geen probleem, dat deed ze samen met het personeel, maar de bediening aan tafel moest ook in stijl. Daar wist van Velthoven wel raad op. Hij charterde vanuit de officiersmess van een of ander legerbasis enkele messbedienden, verzocht hen om in het beste livrei aan te treden en zo werd dit een diner bij kaarslicht, waarbij de adellijke dame haar beste porseleinen serviezen en glaswerk van het zuiverste Boheemse kristal voor de dag haalde, alles voorzien met de prachtigste wapens van verre, voomame voorouders.

Weer overgeplaatst

Wederom een overplaatsing, nu naar de plaats Bramsche even boven Osnabrück, waar hij ook de geestelijke zorg kreeg over kazernes, gezinnen, scholen en kinderen. Een gelukkig toeval was dat een broer van hem daar aan school stonden zij dus regelmatig contact hadden. Een pracht verhaal vertelde onze gastheer over een oefening te velde ergens in het

Duitse noordelijke laagvlakte. Het moest echt lijken, dus vielen er zogenaamd ook doden en gewonden. De aalmoezenier en de dominee werden natuurlijk ook ingeschakeld en moesten waar nodig z.g. geestelijke bijstand verlenen en de vermeende doden de absolutie geven. Om het echt te laten lijken, hadden ze ieder een wit kleed aangetrokken waar grote vleugels waren opgenaaid. Toen de "slachtoffers" in een half duister tent werden binnengebracht, schrokken die zich lam, menen de echt in de hemel terecht te zijn gekomen. Als het echt moest zijn, kon het leger, wat die twee geestelijken tenminste betrof, het ook echt krijgen. Toen toegestaan werd dat soldaten voortaan een oorbel mochten dragen, kwamen deze twee ook weer met een grap, nu door een ketting met kruis aan hun oor te hangen. Zo kwamen ze de officiersmess binnen en namen plaats aan tafel voor het diner. De commandant van de basis in de rang van kolonel, kon dit grapje niet waarderen maar evenmin verbieden, een oorbel is een oorbel en dat was goedgekeurd. De achterliggende gedachte van die twee belhamels zal wel geweest zijn dat het voor die tijd belachelijk was, oorbel dragen de mannen in wapenrok. Ook in Bramsche verbleef hij een jaar of vijf, tot het weer tijd werd om te verkassen, dit maal terug naar Nederland en wel naar de luchtmachtbasis Volkel. Het was een hele overgang. Ofschoon hij nu wel korter bij zijn familie was, miste hij de pastorale zorg voor gezinnen met kinderen en de scholen. In Volkel waren er alleen maar militairen en daarom heeft hij er zich ook nooit zo goed thuis gevoeld. Het was wel zo, dat hij nu gemakkelijker kon uitzien naar een parochie waar hij kon werken na zijn pensionering. In het leger ging men met 55 jaar met ontslag, maar de eerwaarde heer van Velthoven hield het zelfs uit tot hij bijna 57 jaar was.

Meningsverschil.

In zijn Volkelse tijd had hij al voor langere tijd diensten gedaan in Landhorst en daar wilden ze hem graag als pastoor hebben. Maar de bisschop beschikte anders en gaf geen toestemming. Nog enkele andere parochies zonder herder klopte bij hem aan, maar in Den Bosch gaf men niet thuis. Zo kwamen Olland en Maasbommel in beeld, parochies die dringend om een priester verlegen zaten, maar wederom werden anderen benoemd en kreeg hij telkens nul op rekest. Hoe dit kwam?? Als aalmoezenier had hij eens een meningsverschil met de toen nog vicaris ter Schure van het Limburgse Diocees Roermond, de latere Bisschop van Den Bosch.

Dit akkevietje kwam hem nu duur te staan, naar het bleek, want hij had gekaatst en kreeg nu de bal terug. Toen Venhorst in beeld kwam, is hij zelf naar het bisschoppelijk paleis gegaan en heeft daartegen de Vicaris Generaal gezegd dat als hij deze post niet kreeg, hij terug ging naar het Bisdom Breda of Rotterdam of dat hij naar de functie van koster zou solliciteren in Olland, want daar hadden ze naast een pastoor ook een koster nodig. Bang voor publiciteit in de media dat een aalmoezenier niet aan de bak kwam en als koster dienst zou nemen, werd het de Sint Jozefparochie in Venhorst. Al bijna 20 jaar is hij daar werkzaam en nog altijd met grote vreugde. Het is hier rustig en kan voor de mensen en vooral voor de oude

mensen nog iets betekenen, is zijn redenering, de jeugd komt pas als ze hem echt nodig hebben. Jammer, zegt hij, dat de mensheid het zuivere en het ware van het Evangelie niet meer willen horen. Fijn vindt hij het dat hij met zijn collega's uit de omtrek het zo goed kan vinden, en dan doelt hij op de pastoors Aarden uit Boekel en Wilmink uit Handel. Het toeval wil dat de uit Odiliapeel afkomstige pastoor Aarden bij hem op de vliegbasis Volkel meerdere malen als misdienaar heeft geassisteerd. Zolang hij in Venhorst is, doet hij nog iedere week op Zondag een dienst in de Engelse taal, dit voor Amerikaanse gezinnen en hun huisgenoten. Soms komen ze zelfs helemaal uit Kalkar, uit Gilze en natuurlijk ook van dichtbij o.a. Volkel en Uden. Dikwijls brengen die hun bezoek uit Amerika ook nog mee, zo dat het iedere week toch een mooie en heilzame happening is.

Op de vraag hoe lang hij nog wil doorgaan, komt het volgende antwoord: "Net zo lang als het verantwoord is". Aan het einde van het gesprek kwamen natuurlijk de gemeentelijke plannen voor hervorming van het Sint Jozefplein aan de orde, waar hij een uitgesproken mening over heeft. "Venhorst moet een dorp blijven", en "Venhorst laat gelukkig niet met zich sollen", aldus pastoor van Velthoven. Rest ons om Monseigneur van Velthoven bijzonder hartelijk te danken voor het openhartig gesprek in zijn oergezellig prieel. Wij wensen hem veel geluk, maar vooral heel veel gezondheid toe. Venhorst kan hem nog lang niet missen.

Bart en Martin van de Ven.